

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

of the European Union in the field of copyright and related rights in the Internet environment]. *Journal of the Kyiv University of Law*, No. 3. pp. 205–210. [in Ukrainian].

10. Uhoda pro korystuvannya u sotsialnii merezhi LinkedIn [LinkedIn Social Network User Agreement]. Available at: <https://ua.linkedin.com/legal/user-agreement?> (Accessed 08 May. 2023). [in Ukrainian].

11. Umovy vykorystannia u sotsialnii merezhi Instagram. [Terms of use in the Instagram social network.]. Available at: <https://help.instagram.com/581066165581870/> (Accessed 08 May. 2023) [in Ukrainian].

12. Kharytonova, O.I. (2017). Informatsiini tekhnologii ta avtorski prava: suchasni vyklyky [Information technology and copyright: modern challenges]. [in Ukrainian].

13. Shtefan, A.C. & Zerov, K.O. (2017). Prypynennia porushen avtorskoho prava i sumizhnykh prav u merezhi Internet: ohliad zakonodavchykh novel [Termination of violations of copyright and related rights on the Internet: a review of legislative amendments]. *Theory and practice of intellectual property*. No. 3. pp. 18–26. [in Ukrainian].

14. Antonenko, A.O., Aliexsieieva, H.N. & Smolina, I.S. (2023). VR ta AR tekhnologii v osvithomu protsesi: praktychnyi aspekt [VR and AR technologies in the educational process: practical aspect]. *Proceedings of the International Conference "RECENT ADVANCES IN SCIENCE"* (February

15–16, 2023, Boston, USA). LIU. pp. 12–18. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1mPu6h3f36wGZtjCtH5rJNKyepbJBepUv/view> (Accessed 08 May. 2023)

15. Congress, U.S. (1998). Digital millennium copyright act. Public Law, 105.304: 112. Available at: [https://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf_\(Accessed 08 May. 2023\)](https://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf_(Accessed%2008%20May.%202023)) [in English].

16. Kravchenko, N.V. Alyeksyeieva, H.M. & Gorbatyuk, L.V. (2018). Curriculum Optimization by the Criteria of Maximizing Professional Value and the Connection Coefficient of Educational Elements, Using Software Tools: (ICTERI 2018: 14th International conference on ict in education, research, and industrial applications). Kyiv, Ukraine, May 14–17, 2018. *CEUR Workshop Proceedings*, 1, 365–378. [in English].

17. Sotsialni merezhi, naipopuliarnishi v ukraini i krainakh svitu 2020 [Social networks, most popular in Ukraine and countries of the world 2020]. Available at: <https://marketer.ua/ua/the-most-popular-social-networks-in-the-world/> (Accessed 08 May. 2023). [in Ukrainian].

18. We are social 2023: sotsialni merezhi, internet ta tendentsii elektronnoi komertsii [We are social 2023: social networks, internet and e-commerce trends]. Available at: <https://elit-web.ua/ua/blog/we-are-social-2023> (Accessed 08 May. 2023). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.05.2023

УДК 37.091.279.7:37.014.6

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282775>

*Ольга Андрійчук, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики викладання навчальних предметів
комунального закладу "Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти" Житомирської обласної ради*

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

У статті розглянуто поняття "формувальне оцінювання" через призму його трактування як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Акцентовано увагу на тому, що будь-який вид педагогічного оцінювання є інструментом вимірювання якості освіти. Наведено приклади векторності досліджень формувального оцінювання зарубіжними науковцями. Проведено аналіз досліджень вітчизняних науковців, які свідчать, що формувальне оцінювання є актуальним питанням реформування системи освіти в Україні, оскільки ефективно впливає на рівень якості освітнього процесу. Порівняльною характеристикою змісту понять "формувальне оцінювання" та "підсумкове оцінювання" привернуто увагу педагогічних працівників до особливостей організації та проведення формувального оцінювання під час освітнього процесу.

Ключові слова: оцінювання; педагогічне оцінювання; види педагогічного оцінювання; формувальне оцінювання; підсумкове оцінювання; якість освіти.

Таб. 2. Літ. 9.

*Olha Andriiuchuk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Methods of Teaching Educational Subjects Department,
Communal Institution "Zhytomyr Regional In-Service Teachers' Training Institute",
Zhytomyr Regional Council*

FORMATIVE ASSESSMENT AS A TOOL FOR MEASURING THE QUALITY OF THE EDUCATIONAL PROCESS: FROM THEORY TO PRACTICE

The article examines the concept of "formative assessment" through the prism of its interpretation by both foreign and native scientists. Attention is focused on the fact that any type of pedagogical assessment is a tool for measuring the quality of education. Examples of the vector nature of research on formative assessment made by foreign scientists through organizational aspects,

contextual factors, and pedagogical approaches are given. The common conclusion of foreign researchers is that they recognize formative assessment as a tool for influencing the educational process in order to improve it. An analysis of the researches of native scientists was carried out, which indicates that formative assessment is an urgent issue of reforming the education system in Ukraine, as it effectively affects the level of quality of the educational process. The article provides examples of areas of scientific research, in particular through the analysis of the impact of formative assessment on the educational activity of students, the development of key competencies, the organization of the educational process and ensuring effective learning, the stimulation of student motivation for learning and their self-assessment, a description of various approaches and methods, their application in teaching practice. The comparative characterization of the content of the concepts "formative assessment" and "summative assessment" through the constituent concepts drew the attention of pedagogical workers to the peculiarities of the organization and conducting of formative assessment during the educational process. A general conclusion was made about what kind of theoretical training a teacher should have for organizing and conducting formative assessment and what personal skills and abilities of a teacher significantly affect the quality of organizing formative assessment. Based on the results of the research, arguments that prove that formative assessment can be considered as a tool for measuring the quality of the educational process are given. In addition, directions for further scientific research on formative assessment have been determined in order to improve the quality of the educational process in general and in terms of teaching educational subjects in particular.

Keywords: *assessment; pedagogical assessment; types of pedagogical assessment; formative assessment; summative assessment; quality of education.*

Постановка проблеми. Ключовим завданням освіти є досягнення найвищих результатів у процесі навчання, тобто забезпечення відповідної якості навчання. Педагогічне оцінювання становить необхідну складову процесу навчання та інструмент вимірювання якості освіти. Основними видами оцінювання відповідно до ст. 17, п. 2 Закону України "Про повну загальну середню освіту" є: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне), державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання [2]. Більшість вищезазначених видів оцінювання засвідчують якість результату навчання, що водночас залежить від якості процесу навчання, тому актуальним у роботі вчителя є питання формуального оцінювання: розуміння цього поняття, особливості організації формуального оцінювання під час освітнього процесу, його інструментарій та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін "формувальне оцінювання" (англ. formative assessment) вперше було використано науковцем Майклом Скрайвенном у 1967 р. для опису процесу оцінювання, який забезпечує збір інформації про навчальні досягнення учнів для удосконалення безпосередньо навчального процесу. Відтоді поняття "формувальне оцінювання" стало темою досліджень багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних науковців і дотепер є важливою складовою частиною педагогічної теорії та практики.

Як зарубіжні, так і вітчизняні науковці досліджували формувальне оцінювання з різних позицій, зокрема, нідерландський науковець Ж. Брон у своїх дослідженнях привертає увагу до:

– організаційних аспектів: аналізував різні методи та стратегії застосування формуального оцінювання, включаючи методики використання оцінювальних інструментів;

– контекстуальних факторів: досліджував вплив власної культури, підтримки адміністрації та державних стандартів на ефективність організації фор-

муального оцінювання, розробляв рекомендації щодо створення сприятливого середовища для його організації;

– педагогічних підходів: аргументував чинники, що підтримують формувальне оцінювання: конструктивізм, диференційоване, проєктне, кооперативне навчання, використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі з метою організації формуального оцінювання [7].

Науковці з Великобританії В. Харлен і М. Джеймс звертають увагу на формативний характер формуального оцінювання, яке спрямоване на підтримку навчання та розвитку учнів. Обидва автори акцентують увагу на активній участі учнів у встановленні мети та критеріїв оцінювання і обов'язкового самооцінювання. Підкреслюють, що формувальне оцінювання є інструментом для поліпшення навчального процесу. Учені також розглядають формувальне оцінювання як контекстуальну практику, яка повинна враховувати унікальні особливості кожного навчального середовища та потреби учнів [8].

Відомий британський педагог та дослідник у галузі оцінювання Д. Вільям акцентує увагу на тому, що формувальне оцінювання виступає інструментом для отримання зворотного зв'язку, виявлення сильних і слабких сторін учнів, а також для визначення наступних кроків у навчальному процесі. Також, як і попередні науковці, робить висновок про необхідність активної участі учнів у процесі самооцінювання, рефлексії над власними досягненнями та участі у встановленні навчальних цілей і критеріїв оцінювання [9].

Українські науковці також є авторами праць про формувальне оцінювання. Які аспекти формуального оцінювання досліджувалися ними в наукових доробках можна відобразити так:

Дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців дають підставу для висновків про те, що:

1. Формувальне оцінювання є ефективним інструментом для підвищення навчальних досягнень

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

учнів і стимулювання їх навчального прогресу.

2. Використання формуального оцінювання сприяє активній участі учнів у власному навчанні, розвитку самооцінювання та саморегуляції.

3. Формувальне оцінювання допомагає індивідуалізувати навчання, враховуючи потреби й особливості кожного учня.

4. Участь учнів у процесі формуального оцінювання сприяє підвищенню їх мотивації до навчання та розвитку внутрішньої мотивації.

5. Використання формуального оцінювання сприяє розвитку ключових компетентностей учнів, таких як критичне мислення, творчість, комунікація та самостійність.

Таблиця 1

Напрями досліджень формуального оцінювання вітчизняними науковцями

Прізвище, ініціали науковця	Напрями наукового дослідження
Ю. Балух	<ul style="list-style-type: none"> – ефективність формуального оцінювання: аналіз результатів формуального оцінювання та його впливу на навчальний процес і досягнення учнів; – методи та інструменти формуального оцінювання: дослідження різних методик та інструментів формуального оцінювання, їх ефективності і використання в навчальному процесі; – взаємозв'язок формуального оцінювання і процесу навчання: аналіз впливу формуального оцінювання на навчальну діяльність учнів, їх мотивацію, самостійність та активність у процесі засвоєння знань [1].
І. Зязюн	<ul style="list-style-type: none"> – формування ключових компетентностей: аналіз впливу формуального оцінювання на розвиток ключових компетентностей учнів, таких як: критичне мислення, комунікація, саморегуляція, співпраця та інші; – методи та прийоми формуального оцінювання: дослідження різних методик та прийомів формуального оцінювання, які сприяють розвитку ключових компетентностей учнів; – взаємозв'язок формуального оцінювання з навчальним процесом: аналіз впливу формуального оцінювання на організацію навчального процесу та забезпечення ефективного навчання [3].
Л. Корнієнко	<ul style="list-style-type: none"> – вплив формуального оцінювання на навчальний процес: аналіз формуального оцінювання у поліпшенні якості навчання та навчальних результатів; – формування мотивації та самооцінки: дослідження впливу формуального оцінювання на стимулювання мотивації учнів до навчання та самооцінки; – принципи та методи формуального оцінювання: аналіз різних підходів та методик формуального оцінювання, їх ефективність у підвищенні якості навчання; – розвиток метакогнітивних навичок: вивчення впливу формуального оцінювання на розвиток метакогнітивних навичок учнів, таких як: саморегуляція, самооцінка та рефлексія [4].
І. Литовченко	<ul style="list-style-type: none"> – засади формуального оцінювання: розуміння його сутності, цілей та принципів; – інструменти та методи формуального оцінювання: опис різних підходів та методик, їх застосування у практиці навчання; – роль формуального оцінювання у поліпшенні навчального процесу: виявлення потенціалу формуального оцінювання для стимулювання навчального процесу та розвитку учнів; – упровадження формуального оцінювання в українську освітню систему: аналіз можливостей, перешкод та викликів, пов'язаних з упровадженням формуального оцінювання [5].
О. Лященко	<ul style="list-style-type: none"> – зв'язок формуального оцінювання з мотивацією учнів: аналіз впливу формуального оцінювання на мотивацію учнів до навчання, виявлення можливостей його використання як стимулюючого фактора; – відповідальність учнів у формуальному оцінюванні: дослідження ролі учнів у процесі формуального оцінювання, їх активності, самооцінки та саморегуляції; – формування навичок самооцінювання: аналіз можливостей формуального оцінювання для розвитку в учнів навичок самооцінювання, рефлексії та самоконтролю; – використання формуального оцінювання для індивідуалізації навчання: дослідження можливостей використання формуального оцінювання для адаптації навчання до потреб та можливостей кожного учня [6].

Метою наукового дослідження є порівняння трактування поняття “формувальне оцінювання” зарубіжними та вітчизняними науковцями й окреслення особливостей практичного використання

формуального оцінювання під час навчання як інструмента вимірювання якості освітнього процесу через порівняльну характеристику складових понять.

**ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ**

Виклад основного матеріалу. Важливим у роботі вчителя є розуміння відмінностей складових понять формувального та підсумкового оцінювання, що забезпечує якість підготовки, організації і проведення цих видів оцінювання. Порівняльну характеристику можна відобразити так:

Таблиця 2

Порівняльна характеристика формувального та підсумкового оцінювання за складовими поняттями

Складова поняття	У контексті формувального оцінювання	У контексті підсумкового оцінювання
Цілі оцінювання	Спрямовані на постійне вимірювання прогресу учня під час освітнього процесу та допомагає оперативно усунути проблеми і поліпшити результати навчання	Орієнтовані на вимірювання кінцевих досягнень учнів тобто на результатах освітнього процесу
Функція оцінювання	Спрямована на поліпшення навчального процесу шляхом виявлення потреб учня, ідентифікації труднощів і встановлення пріоритетів для подальшого навчання	Має на меті констатувати факт навчальних досягнень учня з врахуванням вимог державного стандарту
Форма оцінювання	Використовується для збору квалітативної інформації про навчальні досягнення учнів через самооцінювання, взаємооцінювання, зворотний зв'язок, допомоги вчителя.	Ґрунтується на числових оцінках (дванадцятибальна система оцінювання). При наявності в закладі освіти внутрішньої системи підсумкового оцінювання, з обов'язковим переведення на дванадцятибальну систему оцінювання.
Зосередженість на процесі та результаті	Спрямоване на процес навчання з метою поступового поліпшення розвитку компетентностей учня	Зосереджене на фактичному результаті досягнень учня у визначеному проміжку часу (тема, семестр, рік та ін.)
Застосування результатів	Надає можливість вчителям та учням використовувати його результати для розробки індивідуальних навчальних планів, коригування навчального процесу та визначення потреб у підтримці освітнього процесу	Використовується для загального прийняття рішень щодо подальшого навчання, просування учня до наступного рівня або визначення успішності навчального процесу загалом.
Використання результатів	Використовуються для внутрішньої оцінки учнів та покращення освітнього процесу. Результати можуть не мати офіційного характеру та впливу на підсумкову оцінку	Має офіційний статус і може використовуватися для прийняття рішень щодо результативності навчання та якості освітнього процесу.
Напрямок змін	Спрямоване на активну зміну та поліпшення якості процесу навчання через надання зворотного зв'язку, корекції недоліків та стимулювання подальшого розвитку	Не передбачає негайного втручання в освітній процес, прийняття рішень та порівняння досягнень учнів.
Часовий аспект	Проводиться протягом усього навчального процесу і може виконуватися на різних етапах навчання, включаючи початковий, середній чи кінцевий.	Виконується у кінці певного періоду навчання (тематичне, семестрове, річне, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання)
Характер зворотного зв'язку	Надає детальний, індивідуалізований зворотний зв'язок учням, спрямований на поліпшення їх навчання	Констатує фактичний результат навчання, який базується на вимогах державного стандарту в бальному вираженні та демонструє порівняння досягнень між учнями.
Відношення до помилок	Ставить акцент на процесі навчання та розвитку, допускаючи помилки та усвідомлення недоліків як невід'ємну частину освітнього процесу	Покладається на точність і безпомилковість вимірювання рівня навчальних досягнень
Інтерактивність	Включає активну участь учнів у власному оцінюванні через самооцінювання, рефлексію та постановку особистих цілей навчання	Здійснюється зазвичай учителем. Але може проводитися шкільною адміністрацією, зовнішніми експертами чи державою, зокрема, як зовнішнє незалежне оцінювання.
Акцент на саморозвиток	Сприяє активній участі учнів у своєму навчанні, постановці цілей та оцінці власного прогресу	Зосереджене на оцінці як констатації факту навчальних досягнень без акценту на активну участь учня у власному навчанні.

Ураховуючи все зазначене вище, варто акцентувати, що вчителю для організації та проведення формувального оцінювання, необхідно мати відповідну теоретичну підготовку:

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

– бути ознайомленим з різними теоріями навчання і розвитку, такими як: поведінкова теорія, когнітивна теорія – це допоможе зрозуміти процеси навчання та розвитку і впливати на них через формувальне оцінювання;

– знати про основні принципи формувального оцінювання, такі як: неперервність, співпраця, індивідуалізація, конструктивність – це допоможе враховувати особливості учнів та створювати сприятливе середовище для їх навчання;

– знати різні методи та інструменти формувального оцінювання – це уможливить врахування індивідуальних потреб учнів та використання різноманітних підходів до оцінювання;

– розуміти стандарти та вимоги, що стосуються предмету чи інтегрованого курсу освітньої галузі, який викладається, – це допоможе встановити чіткі цілі оцінювання та забезпечувати відповідність формувального оцінювання очікуваним результатам навчання;

– розуміти фізіологічні особливості розвитку учнів та фактори, що впливають на навчання, – це допоможе враховувати індивідуальні потреби і можливості учнів в організації та проведенні формувального оцінювання;

– знати основні принципи навчання та мотивації учнів, розуміти їх когнітивні й емоційні особливості – це допоможе ефективно організувати формувальне оцінювання, створювати сприятливе навчальне середовище;

– знати про різні підходи, методи та стратегії навчання – це допоможе визначити, як краще організувати формувальне оцінювання для досягнення очікуваних результатів навчання і залучення учнів до активного навчального процесу.

Рівень сформованих у вчителів вмій та навичок також суттєво впливає на якість організації формувального оцінювання, а саме:

– уміння виявляти потенційні проблеми, прогнозувати потреби учнів, враховувати тенденції для прийняття обґрунтованих рішень;

– уміння обрати й застосовувати якісний інструментарій формувального оцінювання з урахування особливостей освітнього процесу;

– уміння структурувати навчальний матеріал з метою визначення вимірювальних очікуваних результатів навчання;

– володіти навичками надання конструктивного зворотного зв'язку з учнями на основі результатів формувального оцінювання щодо їх можливостей для подальшого розвитку;

– уміння створювати завдання для формувального оцінювання та підбирати критерії.

Висновки. Формувальне оцінювання є інструментом вимірювання якості освітнього процесу, тому що:

1. Дає змогу оцінювати ефективність освітнього

процесу та вплив методики його організації на рівень навчальних досягнень учнів.

2. Визначає, наскільки ефективно освітній процес відповідає визначеним очікуваним результатам та допомагає оперативно виявляти можливі прогалини в навчанні, які потребують уваги та вдосконалення, і впливати на них.

3. Надає інформацію про те, наскільки добре учні засвоюють матеріал, розуміють його та демонструють застосування знань і навичок у практичних ситуаціях.

4. Допомагає вчителю ідентифікувати навчальні потреби учнів, виявляти їх слабкі місця та визначати напрями подальшого розвитку освітнього процесу.

Удосконалення використання формувального оцінювання як інструмента вимірювання якості освітнього процесу потребує наукового дослідження, методичного забезпечення формувального оцінювання для освітнього процесу загалом та в розрізі викладання освітніх предметів зокрема.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балух Ю.М. Аналіз ефективності формувального оцінювання в навчальному процесі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Педагогічні науки”*. 2016. Вип. 45. С. 92–97.

2. Закон України “Про повну загальну середню освіту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 24.05.2023).

3. Зязюн І.А. Формувальне оцінювання як інструмент розвитку ключових компетентностей учнів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 25. С. 72–76.

4. Корнієнко Л.В. Роль формувального оцінювання у підвищенні якості навчання. *Наукові записки Університету “Острозька академія”*. Серія “Педагогіка”. 2015. Т. 49. С. 98–104.

5. Литовченко І.В. Формувальне оцінювання: засади та практика в українській освіті. Київ : Освіта, 2018. 150 с.

6. Ляшенко О.Ю. Формувальне оцінювання як засіб стимулювання навчального прогресу учнів. *Вища освіта України*. 2019. Вип. 2. С. 54–59.

7. Bron J. Formative assessment: A systematic review of its theoretical underpinnings and effectiveness. *Research Papers in Education*. 2008. Vol. 23 (4). pp. 411–433.

8. Harlen W. & James M. Assessment and learning: Differences and relationships between formative and summative assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. 1997. Vol. 4 (3). pp. 365–379.

9. Wiliam D. Embedded formative assessment. *Solution Tree Press*. 2011.

REFERENCES

1. Balukh, Yu.M. (2016). Analiz efektyvnosti formuvalnoho otsinyuvannya v navchalnomu protsesi [Analysis of the effectiveness of formative assessment in the educational process]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series “Pedagogical Sciences”*. Vol. 45. pp. 92–97. [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrayiny “Pro povnu zahalnu serednyu osvitu” [Law of Ukraine “On comprehensive general secondary education”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (Accessed 24 May, 2023). [in Ukrainian].

**УПРАВЛІНСЬКА АКМЕОЛОГІЯ КЕРІВНИКА
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

3. Zyazyun, I.A. (2017). Formuvalne otsynuyuvannya yak instrument rozvytku klyuchovykh kompetentnostey uchniv [Formative assessment as a tool for developing key student competencies]. *Pedagogical education: theory and practice*. Vol. 25. pp. 72–76. [in Ukrainian].

4. Komiyenko, L.V. (2015). Rol formuvalnogo otsynuyuvannya u pidvyshchenni yakosti navchannya [The role of formative assessment in improving the quality of education]. *Scientific notes of the University "Ostroh Academy". "Pedagogy" series*. Vol. 49. pp. 98–104. [in Ukrainian].

5. Lytovchenko, I.V. (2018). Formuvalne otsynuyuvannya: zasady ta praktyka v ukraïniskiy osviti [Formative assessment: principles and practice in Ukrainian education]. Kyiv, 150 p. [in Ukrainian].

6. Lyashenko, O.Yu. (2019). Formuvalne otsynuyuvannya yak zasib stymulyuvannya navchalnoho prohresu uchniv [For-

mative assessment as a means of stimulating the educational progress of students]. *Higher education of Ukraine*. Vol. 2. pp. 54–59. [in Ukrainian].

7. Bron, J. (2008). Formative assessment: A systematic review of its theoretical underpinnings and effectiveness. *Research Papers in Education*. Vol. 23 (4). pp. 411–433. [in English].

8. Harlen, W. & James, M. (1997). Assessment and learning: Differences and relationships between formative and summative assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. Vol. 4 (3). pp. 365–379. [in English].

9. Wiliam, D. (2011). Embedded formative assessment. *Solution Tree Press*. [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.05.2023

УДК 3.077.1:373.2.091.113(045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282828>

Олена Добош, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівського державного університету

Олена Пинзеник, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівського державного університету

**УПРАВЛІНСЬКА АКМЕОЛОГІЯ КЕРІВНИКА
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті розглянуто та уточнено питання теоретичних засад управлінських компетентностей керівника закладу дошкільної освіти з точки зору акмеології. Подано результати дослідження сутнісних характеристик професійної компетентності управління у сфері дошкільної освіти, уточнено їх зміст на основі акмеологічного підходу відповідно до сучасних досліджень проблем професійної компетентності, навчання упродовж життя, відповідно до стандарту освіти. Визначено компоненти, що характеризують високий рівень акме-позиції та поняття акмеологічної дії.

Ключові слова: “управлінська компетентність”; “акмеологічна компетентність”; “акме-складова управлінської діяльності”; “компоненти акме-позиції”.

Лім. 13.

Olena Dobosh, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Pedagogy for Preschool,
Primary Education and Educational Management Department,
Mukachevo State University

Olena Pynzenyk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Pedagogy for Preschool,
Primary Education and Educational Management Department,
Mukachevo State University

**ADMINISTRATIVE ACMEOLOGY OF THE HEAD
OF A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION: THEORETICAL ASPECT**

The article has considered and clarified the issues of theoretical foundations of managerial competencies of the head of preschool educational institution from the point of view of acmeology. We have presented the results of the research on the essential characteristics of the professional competence of a manager in the field of preschool education, clarified their content on the basis of the acmeological approach in accordance with modern research on the problems of professional competence, lifelong learning, and in accordance with the standard of education. Also, the components that characterize the high level of acme-position and the concept of acmeological action have been identified.